

Učiteljski

TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, narečnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 18. V Ljubljani 15. septembra 1873.

Tečaj XIII.

Pokorščina.

III.

Ako si učitelj že kar sam na sebi zna pridobiti veljavo in pokorščino, pa ljubeznjivo in prizanesljivo ravna s svojimi učenči in gojenci, ako ima tudi izverstne dušne darove in je tudi zapoved, katero daje, dobra po zadržaji, obliki in po okolnosti, zgoditi se more dvoje. — Gojenec ali uboga, ali ne uboga.

Ako spolni zapoved, ne zadosti samo unanjemu povelju, marveč naravna tudi svojo notranjo voljo po volji zapovedovalca; npravna moč mu rase, privadi se pokorščine. Ako je njegov učenik sam na višji stopnji npravne pokorščine, vodil bo pokornega od stopnje do stopnje, nagibi za pokorščino bodo pri njem dan na dan blažji in bolj vzvišeni, in pripeljal ga bode do naj višje stopnje v pokorščini.

Ako pa gojenec ne uboga, kaj pa potlej? Ali mu bomo potem še večjo ljubezen skazovali in ga tako k pokorščini-prisilili? — Navadno se to dobro ne izteče; tako ravnanje pride včasih iz slabosti. Nepokorščina pa še večja ljubezen, to dvoje ni v notranji zvezi. Ako nepokoren otrok zapazi, da je nasledek nepokorščine še večja ljubezen, ni pričakovati, da bi popustil svojo termo.

Nekateri sicer pravijo, zagrešenemu naj se pred oči stavi njegov prestop, spoznal bode svojo krivico in bo zanaprej drugače ravnal. — Dobro! ako pa otrok ne vé, da je kaj napačnega storil, in ga v tem še moremo podučiti, potem se pa od nepokorščine ne more govoriti, otrok bil je le neveden. Nepokorščina je vedoma in radovoljen prestop, in

za prestopkom mora nastopiti kazen; to ni drugače! Poglejmo pa, kako se sme kaznovati.

Tukaj velja sploh vodilo: Kazen mora biti tako voljna, kar le mogoče. Kazen je zdravilo, in kar velja od zdravil, velja tudi tukaj: ako malo zadostuje, večjega treba ni. Stari Rimljani so to tako rekli: Quod fieri potest per pauca, non debet fieri per plura (kar se z malenkostjo doseže, zato ni treba velikosti). Tako tudi tukaj! Kjer je dosti pogled, tam ni treba persta žugajè vzdigovati. Kjer je dosti, da perst vzdigneš, ne prideni svarilne besede. Dokler še beseda pomaga, ne hodi daleč! Gojitelj ima tako bogato založnico ostrega orožja, samo da se varuje, vsega kar na enkrat se posluževati, ker silno žalostno je, ako učenik reče, sedaj pa res ne vem, kaj bi začel.

Kar se tiče kakovosti (vlastnosti) kazni, ravna se ta vselej po stopnji, do katere je otrok že prišel v svoji pokorščini. Pedagogična kazen se ravno v tem loči od državljanske kazni; prva namreč (pedagogična) gleda bolj na osebo, druga pa bolj na prestop, kateri se ima kaznovati, dasiravno se tudi sodnik tako imenovanih olajšavnih okoliščin lahko poslužuje.

Šolske postave, katere bi stavile za gotove prestopke odločilne kazni, bi bile naravnost nespamet. Ako že sodnik pri sodbi gleda kolikor toliko na osebo, ali se je namreč obsojenec enkrat ali že večkrat pregrešil i. dr., bi bilo pri učitelju velika bedarija, ko bi kaznoval ne gledé na osebo, katero ima pred sabo.

Ako še otrok drugega ne zna, kakor da se podverže volji višjega in se vklanja oblasti, in je bil nepokoren zaradi tega, da se ni zmenil za veljavno oblast, naj ta predenj stopi z ostromtjo. Nepokoren naj se kaznuje z ostrim pogledom, z hudo besedo, ali pa tudi na telešu, ako se mu drugače ne da dopovedati, da se mora oblasti podvreči. Ker poglobitna reč je to, da mora kaznovani čutiti višjo moč nad sabo. Z nepokorščino je pa ravno pokazal, da se za to ne zmeni. Kakor hitro pa spozna in čuti otrok, da mora pokoren biti, in da se pokorščini ne more in ne sme umakniti, dosežen je namen kaznovanja.

Ako je pa otrok prišel do tje, da ga ljubezen nagiba v pokorščino, in iz ljubezni izvira njegova ubogljivost, takrat odrecimo nepokornežu ljubezen. Spoznal bo potem, da se je pregrešil, da je razderel vez med sabo in gojiteljem, prizadeval se bo, da si vnovič pridobi ljubezen. — Rekli smo, da pri gojencu, kateri uboga le oblasti, mora gojitelj skrbeti, da postavi zopet veljavo pridobi, tukaj pa pričakujemo, da gojenec sam naravna pretergano vez, ker pri prvemu blaga dušna stran še ni dosti razvita, od drugega pa že kaj več pričakujemo, njegova nravnost mora biti že bolj uterjena. Z gojencem, ki uboga iz spoštovanja, ravna se kakor pri onemu, ki uboga iz ljubezni. Odrecimo mu spoštovanje. Kazen

mora biti sredstvo, po katerem gojenec spoznava, da je njegovo vedenje mnilo blago razmerje, in kazen ga mora priganjati, da išče zopet naravnati prejšno razmerje.

Ako je bil pa neubogljiv tak, ki ravna vse z Bogom in zavoljo Boga, rabimo pri njem duhovne pripomočke, kakoršne imamo v sveti veri.

Nepokorščina je s surovo silo razderla naj globokejše in naj svetejše razmere duše z Bogom.

Skerbimo tedaj, da se nepokornež tega živo zaveda. To se bo zgodilo, ako mu pokažemo, da je zgubil notranji mir, da ga opominjamo, da naj sam sebe dobro presodi in premisli, da mu je le v poboljšnji najti tega, kar je zgubil. Ako je bilo pravo spoznanje, in resnični kes, pride pa potem terden sklep poboljšanja.

Poglejmo še poslednjič, kako se ima zveršiti kazen.

Vidili smo, da je nepokorščina povsod, kjer se je prikazala, pretergala zvezo med gojiteljem in gojencem. Kazen ima pokazati kaznovanemu bridkost, katera je nastopila zanj, vsled nepokorščine. A jasno je, da je tudi kaznovalec bridko, ko vidi napčenosti, katere so se zgodile. On vidi namreč, da je vse njegovo prizadevanje zastonj, ves njegov trud, blažiti gojenca, je zgubljen. In ravno pri kaznovanju mora pokazati kaznovalec, da mu to bridko stane.

Nobena stvar pa ne žali kaznovanega bolj žarko, nego viditi zaničevanje in zasmehovanje takrat, ko je kaznovan. Nikar tedaj pri kaznovanju ne recimo: „Sedaj te pa imam, sedaj boš pa poskusil, kaj se ti pravi“. — Ako tako govorjenje ni brezčutno, je pa gotovo nespametno in neprevidno; namesto poboljšanja pa nastopi sovraštvo in stud do kaznovalca. Tak učitelj ali gojitelj si je pa sam kriv, da je vsled tega njegov težavni stan že veliko težavnejši in zopernejši, ker on ni več učitelj in gojitelj mladine, marveč kaj drugega.

O zemljepisnem nauku na srednjih šolah. *)

(le let. sporočila ljublj. višje realke l. 1873 posneto po spisu gosp. dr. Alex. Supan-a.)

Nauk o zemljepijski, pravi g. pis. v vvodu, ne prinaša sadu, kakor bi ga lahko. Vzroki so mu ti-le:

1. Na vseučiliščih se malokje zemljepisje razlaga kot samostalna veda, ampak večidel kot pritiklina k zgodovini . . . Zemljepisje marsi-

*) Ljudski učitelji smo že večkrat pisali in govorili o zemljepisnem nauku po ljudskih šolah. — Poslušajmo enkrat, kar gospod učitelj na srednji šoli piše o tem nauku. G. pis. marsikaj graja, pa tudi pove, kako bi se to ali drugo dalo popraviti. — Toda prepričajmo se sami!